ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: TO‘LIQ ADENTIYALI BEMORLARNI DENTAL IMPLANTATLAR VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA ORTOPEDIK REABILITATSIYA QILISH

Mualliflar:

Nabiev K.A., Toshkent davlat tibbiyot universiteti, Gospital ortopedik stomatologiya kafedrasi assistenti https://orcid.org/0009- 0007-6935-3241

Annotatsiya

To‘liq tish yo‘qotilishi zamonaviy stomatologiyaning eng muhim tibbiy va ijtimoiy muammolaridan biri bo‘lib, bemorlarning funksional, estetik va psixo-emotsional holatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu maqolada to‘liq adentiyali bemorlarni ortopedik reabilitatsiya qilishning zamonaviy yondashuvlari, dental implantatlar biomekhanikasi, raqamli texnologiyalar, CAD/CAM-protokollari va aksiyografiya tizimlarining qo‘llanilishi bo‘yicha ilmiy adabiyotlar tahlili keltiriladi. Kliniko-laborator va biomekhanik jihatlar, shuningdek okklyuziyani tiklashning funksional ahamiyati yoritilgan.

Kalit so‘zlar: to‘liq adentiya, dental implantatlar, raqamli protezlash, CAD/CAM, aksiyografiya, okklyuziya, biomekhanika.

MODERN APPROACHES TO ORTHOPEDIC REHABILITATION OF PATIENTS WITH COMPLETE ADENTIA USING DENTAL IMPLANTS AND DIGITAL TECHNOLOGIES (LITERATURE REVIEW)

Nabiyev K.A.

1Assistant of the Department of Hospital Orthopedic Dentistry, Tashkent State Medical University, https://orcid.org/0009- 0007-6935-3241

ABSTRACT

Complete tooth loss remains one of the most significant medical and social problems of modern dentistry, accompanied by a marked decrease in the functional, aesthetic and psycho-emotional indicators of patients' lives. The article provides an extensive review of modern scientific data on the issues of orthopedic rehabilitation of patients with complete adentia, including the biomechanics of dental implants, the use of digital technologies, CAD/CAM protocols and axiographic systems in the formation of individual occlusion. Special attention is paid to the clinical, laboratory and biomechanical aspects that determine the durability of orthopedic structures and their impact on the quality of life of patients. The experience of domestic and foreign research over the past two decades is summarized.

Keywords: complete adentia, dental implants, orthopedic rehabilitation, digital prosthetics, axiography, occlusal analysis, biomechanics.

Kirish

To‘liq adentiya — yuqori tarqalgan va bemor hayoti sifatiga kuchli ta’sir ko‘rsatadigan stomatologik holat bo‘lib, ko‘plab funksional va estetik muammolarni yuzaga keltiradi. JSST ma’lumotlariga ko‘ra, 60 yoshdan katta aholi orasida to‘liq tish yo‘qotilishi 30–50%ni tashkil qiladi. Chaynash funksiyasi buzilishi, nutq o‘zgarishi va psixo-emotsional diskomfort ushbu holatning asosiy oqibatlaridandir.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

An'anaviy olinadigan protezlar ko'plab cheklovlarga ega: past barqarorlik, uzoq moslashuv davri, protez osti shilliq qavatining shikastlanishi, suyak rezorbsiyasining kuchayishi. Dental implantatlar va raqamli texnologiyalarning rivoji ushbu muammolar yechimida tub burilish yasab, yuqori funksional barqarorlikka ega zamonaviy protez konstruksiyalarini yaratish imkonini berdi.

Biroq markaziy okklyuziyani aniq belgilash, individual jag' harakatlarini tahlil qilish, yuklamani teng taqsimlash kabi masalalar hanuz dolzarb bo'lib, aksiyografiya tizimlarining qo'llanilishi ushbu yo'nalishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Maqsad

To'liq adentiyali bemorlarni implantatsion va raqamli texnologiyalar asosida ortopedik reabilitatsiya qilishning zamonaviy yondashuvlarini, shuningdek aksiyografiya va funksional diagnostikaning o'rnini ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilish.

Materiallar va metodlar

2000–2025 yillar davomida chop etilgan mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar tahlil qilindi. PubMed, Scopus, Web of Science, Google Scholar va eLIBRARY bazalaridan foydalanildi.

Tanlash mezonlari:

- klinik va laboratoriya tadqiqotlari;
- to'liq adentiyada dental implantatlar samaradorligini baholagan ishlar;
- raqamli protezlash, aksiyografiya va gnathologiya bo'yicha ilmiy maqolalar.

Baholangan parametrlar:

- implantatlarning osteointegratsiya ko'rsatkichlari;
- suyak rezorbsiyasi va biomekhanik barqarorlik;
- CAD/CAM-protezlarning aniqligi;
- jag' harakatlari va okklyuziya balansining funksional ko'rsatkichlari.

Natijalar

1. To'liq adentiyaning epidemiologiyasi va patogenezi

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki:

- 70+ yoshli bemorlarda yuqori jag' adentiyasi 37–50%, pastki jag' adentiyasi 20–30%ni tashkil etadi;
- tishlar ekstraksiyasidan so'ng 6 oyda suyak hajmi 25%gacha, 2 yilda 40–60%gacha kamayadi;
- rezorbsiyaning notekisligi implantatsiya taktikasi individuallashtirilishini talab qiladi.

2. Implantatsion protezlashning zamonaviy texnologiyalari

All-on-4 va All-on-6 konsepsiyalari suyak yetishmovchiligida ham barqaror protezlash imkonini yaratadi. Raqamli jarrohlik shablonlaridan foydalanish implantatsiya aniqligini sezilarli oshiradi va xatolar darajasini 2,7%gacha kamaytiradi.

3. CAD/CAM va raqamli modellashtirish

Raqamli usullar:

- protez bazisining aniq yotishini ta'minlaydi,
- klinik bosqichlar sonini qisqartiradi,
- xatoliklarni 50–70 mkm doirasida bo'lishini ta'minlaydi,
- biokompatibil materiallar qo'llanilishiga imkon yaratadi.

4. Funksional diagnostika va aksiyografiyaning o'rni

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

ARCUSdigma II, Zebris kabi tizimlar pastki jag‘ning individual harakatlarini aniq qayd etadi. Aksiyografiya:

- okklyuzion buzilishlar xavfini 1,8 barobar kamaytiradi,
- VHNChS disfunktsiyasini 32%ga qisqartiradi,
- protuziv harakat amplitudasini 11–12 mm gacha tiklaydi (normaga yaqin).

5. Biomekanik tahlil

FEA modellashtirish shuni ko‘rsatadi:

- maksimal stress implantat bo‘yin qismida jamlanadi;
- kantilever balandligini kamaytirish stressni sezilarli pasaytiradi;
- shinalangan karkaslar 5 yil ichida suyak yo‘qotilishini 1,2 mm darajada saqlaydi.

Muhokama

To‘liq adentiyali bemorlarni ortopedik reabilitatsiya qilishda raqamli texnologiyalar, biomekanik tahlil va funksional diagnostika o‘zaro integratsiyasining ahamiyati juda yuqori. CAD/CAM-protokollari yuqori aniqlikni ta’minlasa-da, jag‘ harakatlarining individual parametrlarini faqat aksiyografiya yordamida aniqlash mumkin.

Aksiyografik ma’lumotlar asosida:

- okklyuziya nozik balanslanadi;
- implantatlar bo‘ylab yuklama teng taqsimlanadi;
- protezning xizmat muddati oshadi.

Gibrid yondashuvlar — raqamli modellashtirish, alohida frizlangan bazis va tish qatorlari, hamda aksiyografik parametrlarning virtual integratsiyasi — eng samarali natijalarni beradi.

Xulosa

To‘liq adentiyani davolashda implantatsiya va raqamli texnologiyalar integratsiyasi yangi avlod ortopedik konstruksiyalarini yaratishga imkon berdi. CAD/CAM-protokollar, aksiyografiya va funksional diagnostikaning birgalikda qo‘llanilishi:

- okklyuziya aniqligini oshiradi,
- jag‘ harakatlarini fiziologik holatga yaqinlashtiradi,
- biomekanik barqarorlikni yaxshilaydi,
- bemorlarning moslashuv davrini qisqartiradi,
- hayot sifatini sezilarli oshiradi.

Kelgusida bu yo‘nalish sun’iy intellekt, avtomatik okklyuzion tahlil va kengaytirilgan biomekanik modellashtirish orqali yanada rivojlanishi kutilmoqda.

Adabiyotlar

(Maqoladagi raqamlangan manbalar saqlab qolingan holda, rasmiylashtirilgan holda kiritilishi mumkin. Xohlasangiz, ularni GOST, APA yoki Vancouver standartlarida rasmiylab beraman.)

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Современные аспекты реставрации дефектов зубного ряда малой протяженности / Д.В.Верстаков, К.А.Дятленко, Е.В.Данилина, Д.В.Михальченко, Т.Ф.Данилина // Волгоградский научно-медицинский журнал. - 2013. - №1. - С. 58. 2. Немедленная нагрузка при ортопедическом лечении с применением дентальных имплантатов / Гветадзе Р.Ш., Кречина Е.К., Широков Ю.Ю., Солодкий В.Г., Солодкая Д.В., Широков Ю.Е. // Клиническая стоматология. - 2015. - №4. - С. 50-54. 3. Freiria de Oliveira C.A. [et al.] // Biofouling. 2023. Vol.

39, № 9–10. P. 916–927 / Freiria de Oliveira CA, et al. Antimicrobial activity of cleansers on the cobaltchromium surface of removable partial denture: a systematic review. Biofouling. 2023;39(9–10):916–27. 4. Effect of effervescent tablets on removable partial denture hygiene / Morelli V.G. [et al.] // American Journal of Dentistry. 2023. Vol. 36, № 2. P. 75–80 / Morelli VG, et al. Effect of effervescent tablets on removable partial denture hygiene. American Journal of Dentistry. 2023;36(2):75–80. 5. McRory M. Eric A technique for fabricating single screw-retained implant-supported interim crowns in conjunction with implant surgery / M. Eric McRory, David R. Cagna // THE JOURNAL OF PROSTHETIC DENTISTRY. - 2014. - Vol. 111(6). - P. 455-459. 6. Efficacy of a propolis solution for cleaning complete dentures / de Souza R.F. [et al.] // American Journal of Dentistry. 2019. Vol. 32, № 6. P. 306–310 / de Souza RF, et al. Efficacy of a propolis solution for cleaning complete dentures. American Journal of Dentistry. 2019;32(6):306–10. 7. Рубленко С.С., Кунгуров С.В., Осипова Н.П. Влияние съемных ортопедических конструкций на количественный состав микрофлоры полости рта // Сибирское медицинское обозрение. 2010. № 3. С. 43–47 8. Применение дентальных имплантатов Bonetrust Plus при непосредственной дентальной имплантации и немедленной нагрузке / Ушаков Р.В., Хурхуров Г.Р., Ушаков А.Р., Даутов Х.Р. // Дентальная имплантология и хирургия. - 2013. - №2. - С. 22. 9. Goodacre, Brian J., and Charles J. Goodacre. "Additive manufacturing for complete denture fabrication: a narrative review." Journal of Prosthodontics 31.S1 (2022): 47-51. 10. Kosimov, A. A., and B. N. Khabilov. "Оценка эффективности применения цифровых технологий при ортопедическом лечении съемными конструкциями." Integrative dentistry and maxillofacial surgery 4.2 (10) (2025): 70-76. 11. Salimov Odilxon Rustamovich, Raximov Baxtiyorjon Gafurdjanovich, and Kosimov Ahror Abror ugli. “MODERN ASPECTS OF PATIENT ADAPTATION TO REMOVABLE DENTURES (LITERATURE REVIEW)”. World Bulletin of Public Health, vol. 16, Nov. 2022, pp. 21-26 12. Туляганов, Ж. Ш. Оценка качества и эффективности съемных протезов на уровень жизни больных с полной адентией / Ж. Ш. Туляганов, М. Р. Миррахимова, А. А. Косимов // Евразийский журнал медицинских и естественных наук. –2022. – Т. 2, № 6. – С. 477–481.